

På sporet av norsk arkiv

102375

I et tidligere topphemmelig arkiv i Moskva letes det nå etter kong Haakons private papirer.

Aftenpostens korrespondent
HALVOR TJØNN

Moskva.

En anonym bygning på Vyborg-gaten like utenfor Moskvass sentrum skjuler en av Sovjetunionens tidligere godt bevarte hemmeligheter. Her holder det såkalte «Spesielle arkiv» til. Millioner av dokumenter som ble tatt fra det okkuperte Tyskland havnet her.

Viktor Bondarev, som sitter i ledelsen for arkivet, sier til Aftenposten at en tysk forsker har opplyst at han har sett muligens syv mapper som kan inneholde etterlatte papirer fra den norske kongen.

— Vi skal imidlertid gjøre så godt vi kan og gå gjennom alle våre registre de nærmeste dagene. Tidligst kan vi håpe å finne noe om denne saken i midten av kommende uke. Alle interesserte norske instanser vil da bli underrettet, sier Bondarev.

Doktor Wilhelm Lenz ved de tyske statsarkiver i Koblenz, som selv oppholdt seg i over en uke i Moskva, sier til Aftenpostens Tyskland-korrespondent at han aldri fikk se kong Haakons dokumenter.

— Men jeg så at de sto på en liste sammen med en rekke tyske dokumenter, sier han.

— Hvor kan kong Haakons papirer befinne seg?

— Jeg er sikker på at de må være i Moskva fremdeles. De eneste dokumentene som er utlevert, er såvidt jeg vet dagbøkene til Joseph Goebbels. De er i München, sier Lenz.

Bondarev forteller at det i 1945 kom fem jernbanevogner til Moskva fullastet med tyske dokumenter som var funnet i festningen Althof i Schlesien. Disse dokumentene dannet grunnstammen for det Spesielle arkiv.

Siden mottok man store mengder dokumenter fra det sovjetiske utenriksdepartement og de militære. Gjennom 40 år var arkivet strengt hemmelig og ble i all hovedsak brukt av Sovjetunionens hemmelige tjenester. Hovedfunksjonen var å oppspore personer som under krigen hadde samarbeidet med fienden.

— Det er ingen egen norsk seksjon i denne delen av arkivet. De dokumenter som omhandler Norge ligger gjemt blant de tyske papirene. Det er nok her vi må lete etter eventuelle savnede papirer som har tilhørt den norske kongen.

— Hva jeg imidlertid vet helt sikkert, er at vi har dokumenter som omhandler aktiviteten til norske nazister under krigen. Her finner vi opplysninger blant annet om de norske frontkjemperavdelingene på Østfronten — Nordland og Wiking.

Norske fanger

— I tillegg til det, fortsetter Bondarev, har vi en annen avdeling i arkivet som kanskje kan ha interesse. Hver eneste person som var krigsfange i Sovjetunionen etter krigen har nemlig sin mappe hos oss. Til sammen er det 3,5 millioner mapper. I alt 101 av disse mappene har norske navn. Dette var nordmenn som kjempet i norske avdelinger, og som ble tatt til fange på Østfronten. Såvidt jeg vet, var samtlige nordmenn løslatt i 1956, og ingen av dem døde i sovjetiske fangeleirer.

24/9 - 1992

Ap